

20-21 ŞUBAT 2021

MEDISEP AFET SEMPOZYUMU

ÇALIŞTAY RAPORLARI KİTAPÇIĞI

BE PREPARED.

Afet Bölgelerinde Haber Fotoğrafçılığı

Ümit Bektaş

Raportör: Melike Zengin

Çalıştayımızda afet, bir gazeteci tarafından ele alınıp katılımcılarımıza farklı bakış açısı kazandırılmaya çalışıldı. Ümit Bey, öncelikle katılımcılarımıza afet haberi alınmasından fotoğrafların oluşmasına kadar olan süreçte gazeteci olarak yaptıkları hazırlıklardan ve aşamalardan bahsetti. Daha sonra kendisinin birçok yerde faydasını gördüğü bir eğitim hakkında konuştu. Bu eğitimin Reuters Haber Ajansı tarafından afet bölgelerinde haber fotoğrafçılığı yapanlara verildiğini ifade etti. İlk yardım, kirli suyu içilebilir hale getirme, kendilerine sığınak bulma ve savaş bölgelerinde nerede kalmaları gerektiği gibi zorlu yaşam koşullarında hayatta kalmayı kolaylaştıracak bilgileri içeren bir eğitim olduğunu belirtti. Ve çalıştayımızda, afetlere bu denli yakın çalışan gazetecilerin hepsinin böyle bir eğitim almasının hatta halkın da bu tür eğitimleri almasının gerekliliği üzerine konuşuldu. Konuşmacımız, çok önemli olduğundan dolayı birkaç kez vurgulayarak afet ve savaş bölgelerinde fotoğrafçılığın gönüllülük esasına dayalı yapıldığından bahsetti. Ümit Bey, ülkemizde pek çok afette fotoğrafçılık yapmasının yanı sıra dünyanın birçok bölgesinde de afet ve savaş fotoğrafçılığı yapmış bu yüzden paylaşabileceği pek çok deneyimi ve anısı bulunuyordu ve çalıştayımızda bu anılardan birkaçını dinleme fırsatı yakaladık.

BE PREPARED.

Anılarına ve yaşadıklarına baktığında kendisini en çok etkileyen şeyin insanın her duruma alışmasını görmek olduğunu ifade etti. Gazetecilerin iş motivasyonu olmasa bulunmak istemeyecekleri, kalmalarının kendilerinde ciddi etkilere yol açacağı yerlerde -ki bu gibi yerlerde gazetecilerin çok etkilenmelerini önlemek amacıyla 30 gün çalışma sınırı bulunduğu bahsedilmişti- insanların yaşaması, yaşam isteklerinin devam etmesi, eğlenebilmeleri ve bir tebessümlerinin dahi onu çok etkilediğini ve aklından çıkmadığından bahsetti.

Önceden de bahsettiğim gibi çalıştayımızda, afetlere farklı bir gözden bakma fırsatı elde edildi. Afet bölgelerinde olanları da farklı açılardan görebilmemiz üzerine konuşuldu. Bazı zamanlarda afet bölgelerinde hayat kurtarılmaya çalışılırken arama ekipleri ve afetzedelerin yakınları, duygu durumlarının da sebebiyle fotoğrafçıların afet bölgelerinde bulunmasından rahatsız olabiliyorlarmış. Çalıştayımızda, gazetecilerin afet bölgelerinde bulunmalarının afet yerinden sıcak haber almak isteyenlerin haber alma özgürlüğünü sağlamasının yanı sıra insanların afet hakkında bilgilenmesini de sağladığından bahsedildi. Yapılan anlık ya da daha sonrasındaki haberler ile afet yönetiminde eksikliklerin görülüp tamamlanması açısından bir kamu hizmeti sağladığı üzerine konuşuldu. Bu sebepleri de göz önüne alarak afet bölgelerindeki gazetecilere daha toleranslı olabileceğimizi belirttik. Son olarak afet ve savaş bölgelerinde haber fotoğrafçılığı hakkında merak edilenlere cevap bulunulabilecek soru-cevap kısmıyla da çalıştayımızı noktaladık.

BE PREPARED.

Afet Durumlarında Kadınların Artan Zarar Görebilirlikleri

Filiz Ayla

Raportör: Begüm Keskin

Özellikle toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin olduğu toplumlarda, toplumda zarar görebilirliği yüksek kesimler afetlerden daha çok etkileniyor. Bu kesimler büyük çoğunlukla kadınlardan ve kız çocuklarından oluşmaktadır.

Birçok toplumda çeşitli toplumsal yargılar ve geleneklerden ötürü kadınlar ve kız çocuklarının bazı temel yaşamsal yetenekleri ve dayanıklılıkları kazanamamaktadır. Buna örnek olarak bir ada ülkesi olan Endonezya'da tsunami felaketinde erkeklere oranla çok daha fazla kadının yüzmeye bilmediği için hayatını kaybetmesi verilebilir. Toplumsal tabular nedeniyle kadınların fiziksel olarak daha korunmasız bir hale gelmesinin yanı sıra bu toplumlarda kadınlar hep kararlara uyan, itaat eden rolünde olduğu için afet durumlarında kadınların inisiyatif kullanma ve hızlı karar verme gibi hayat kurtarıcı becerilerinin gelişmesine bilinçli olarak toplum tarafından ket vurulmaktadır. Kadınlar tüm bu becerileri yapabilecek kapasitede olmalarına rağmen, bu konuda toplum tarafından desteklenmediklerinden özellikle afet gibi toplumsal ağların dağılıp çözüldüğü olağan dışı durumlarda muhtaç duruma düşmektedirler.

İster doğal afet ister iç savaş gibi insan kaynaklı bir afet olsun; afet gibi durumlarda toplumsal bağlar çözülür, toplumun kontrol mekanizmaları gevşer.

BE PREPARED.

Kadına şiddet artar ve kadın normal şartlar altında yardım isteyebileceği mekanizmalar tarafından yardım göremez hale gelir. Olağan durumlarda toplumun koruması, polis ve toplumun ayıplaması şiddeti önleyen bir mekanizmadır. Katrina Kasırgası ve Bosna İç Savaşı üzerine yapılan araştırmalar bu afetlerden sonra kadına yönelik şiddetin arttığını göstermektedir.

Afet bölgelerinde karşılaşılan en önemli sorunlardan birkaçı ise afetzedelerin barınması için inşa edilen çadır kentlerin kadınların ihtiyaçlarına yönelik tasarlanmaması, yetersiz tuvalet imkanları nedeniyle kadınların çeşitli idrar yolu ve genital bölge enfeksiyonu riskinin artması ve yetersiz ışıklandırma gibi eksiklikler yüzünden kadınların kendini güvende hissetmemesidir.

Afet durumlarında temiz suya ulaşım konusunda da sıkıntılar yaşanmaktadır. Ailede bakım ve temizlik işlerini çoğunlukla kadınların yapıyor olması ve menstruasyon dönemlerinden dolayı kadınlar temiz su yokluğundan daha çok etkilenmektedir.

1999 Depremi'nde tamamı erkek olan çadır kent yöneticilerinin iletmediği listeler ile çadır kentte yaşayan kadınların iletmediği istek listeleri birbirinden çok farklıydı. Bu gibi durumlarda araya erkek aracılar koymak yerine kadın temsilcilerin isteklerini iletmesine olanak sağlanmalıdır. Biz

BE PREPARED.

afet durumunda cinsiyet eşitliği sağlayacaksa her grup ile ayrı ayrı konuşup ihtiyaçlarına kulak vermeliyiz.

Kadınlar afet gibi toplumsal yapının bozulduğu durumlarda şiddet, taciz, kaybolma, doğurganlık ile ilgili risklerin artması gibi tehlikelerle karşı karşıyadır. Özellikle kadınların sağlık sistemine ulaşımında büyük zorluklar olmaktadır. Gebelik takibi, doğum sonrası bakım, istenmeyen gebelikler, gebelikten korunma araçlarına erişim gibi konularda hem doğal hem de insan kaynaklı afetlerde risk artmıştır.

Gebelik ile ilgili ihtiyaçlar toplum tarafından daha meşru görülürken istenmeyen gebelikler ile ilgili önlemler gereksiz görülmektedir. Bu durum da kadınların ehil olmayan koşullarda bu sorunu çözmeye çalışmasına ve sonuçta daha büyük bir riskin altına girmelerine yol açmaktadır.

Afette ve afet sonrası dönemde yalnız kalan kadınlara farklı muamele edilmektedir. Yalnız kadınların topluma yönelik tehdit olabileceği fikri uyanır ve toplumsal koruma mekanizmaları çözüldüğünden insanlar birbirine karşı kötü düşüncelerini daha kolay yöneltebilir. Yalnız kalan kadınlar kadın ticareti, kaybolma, küçük yaşta hayatını devam ettirebilmek için evlenmeye zorlanma gibi durumlara itilmektedir.

Biz cinsiyete duyarlı afet hazırlıklarına hazır mıyız?

Afet bölgelerinde çalışacak ekipler bu konuda bilgilendirmeli ve farkındalıkları arttırılmalı. Sadece STK'lar yetmez, kamu ve özel sektörün desteği ile bir plan oluşturulmalıdır.

BE PREPARED.

Afetler birçok olumsuz sonuca yol açmasının yanı sıra bu olumsuzluklarla doğru şekilde baş edip kalıcı değişiklikler yapma fırsatını da bize sağlıyor. Toplumsal mekanizmalar çözüldüğünde yapacağımız olumlu değişiklikler toplum hayatında yer bulabiliyor.

Cinsiyet ve yaşa yönelik afet hazırlığı nasıl olmalı?

- Çalışma ekiplerinin eğitimi çok önemli. Bu konuda çalışacak ekipler toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili farkındalığa sahip olmalı, ekipler bu konuda eğitim almalı, bu tür durumlarda karşılaşıldığında nasıl tavır alınacağı ile ilgili politikalar geliştirilmeli.
- Cinsiyet analizine dayalı planlar geliştirilmeli, şiddete müdahale kanalları geliştirilmeli ve kadınlara kaynak sağlanmalı.
- Kadınların ihtiyaçlarını kadınlar daha iyi anlatabilir, erkekler bu konuda kadınların sözcüsü olamaz. İhtiyaçları için doğrudan kadınlardan bilgi alınmalı.
- Afet durumlarında kadınların güvenliği, şiddet, taciz, insan kaçakçılığı tüm bu başlıkların azaltılması için çalışmalar yapılmalı
- Topluma dayalı koruma kapasitesi geliştirilmeli
- Kadınlar hangi durumlarda hangi yasal süreçler ile korunması gerektiği tanımlanmalı ve gerekli düzenlemeler yapılmalı.
- Kamu kurumları da bu sürece dâhil olmalıdır. Uluslararası kuruluşlar ile işbirliği sağlanmalı.

BE PREPARED.

Yardımdır kuruluşu çalışanları tarafından da istismara uğrayan kadınlar olabilir ya da yardımdır kuruluşlarının adını kullanarak durumu suistimal eden kişiler mağduriyete sebep olabilir. Bu yüzden yardımdır kuruluşları içinde de etkili şikâyet mekanizmaları oluşturulmalı. Bu şekilde kurum içi şikâyet mekanizmalarının işleyişi ile bu sorunların önüne geçilmeli.

Kadınların zarar görebilirliğinden bahsederken kadınlara iyilik yapmak için yola çıkmıyoruz. Kadınların zaten hakları olan şeylere ulaşmalarını ve kadınların haklarının önünü açmak istiyoruz. Kadınların temel insani haklara ulaşmasını hedefliyoruz.

BE PREPARED.

Afet Sosyolojisi

Prof. Dr. Emrah Akbaş

Raportör: Ege Kılıç

Prof. Dr. Emrah Akbaş tarafından verilen çalıştayın kapsamı, afet sosyolojisinin genel hatları ve sosyal politikalarla olan ilişkisiydi.

İlk olarak sosyolojik bakış açısı kavramı tanımı yapıldı. Sosyolojik düşünmek, eyleme dönük bir çabadır. Bireysel hayatların toplumu şekillendirdiği söylenebilir, toplumsal sorunlar da kişisel meseleler haline alabilir. Buna örnek olarak toplumsal bir sorun olan işsizliğin, bireylerin işsiz kalması sonucuna yol açması gösterilebilir. Birinin eşine şiddet uygulaması da sosyolojik bakış açısıyla ele alınıp toplumsal bir sorun olarak görülürse çözüme kavuşturulabilir. Ancak dikkat edilmelidir ki sosyolojik bakış açısı empati yeteneğini güçlendirebileceği gibi aynı zamanda bazı bireylerin toplumda ötekileştirilmesine sebep olabilir. Afet sosyoloji aslında sadece afet kavramı ile ilgili değildir; afet sosyolojisi konusunda kriz, risk gibi kavramlar da göz önünde bulundurulmalıdır. “Risk kavramı” son yıllarda daha çok öne çıkmaktadır. (Risk Toplumu- Ulrich Beck)

Riskler: terör tehditleri, biyolojik riskler, çevresel riskler ve küresel ekonomik riskler başlıkları altında ele alınabilir. Afet durumlarında çevresel ve küresel-ekonomik riskler daha ön plana çıkar.

BE PREPARED.

Afet durumlarında eşitsizlik ve tabakalaşma da bir diğer önemli konudur. Afetin bütün toplumu etkileyen bir olgu gibi görünmesine karşın düşük sosyoekonomik kesimler üzerindeki etkisi daha fazla olduğu için afet durumları değişik sosyoekonomik tabakalar arasındaki farkın daha da açılmasına neden olmaktadır.

Afet sürecinin çeşitli evreleri vardır. Bunlar:

1. evre, bir hafta süren kahramanlık evresidir. Bu evredeki süreç yönetiminde olağanüstü bir çaba vardır. Televizyon ve medyaya yansıyan haber ve bilginin çoğu ilk evreye aittir.

2. evre, 2 hafta ve 1 ay arasında süren balayı aşamasıdır. Kurtarma ve yardımlaşma evresidir. STK'ler görev alır ve gönüllülük faaliyetleri artar.

3. evre hayal kırıklığı aşamasıdır. Eski normallerin oluşması konusunda umutsuzluk ön plandadır. Yıkıcı bir gerçekle yüzleşme dönemidir.

4. evre, yeniden ayağa kalkılan ve normal işleyişe dönülen dönemi kapsar.

İlk iki evre genel olarak politikacılar tarafından atlandığı için hep başa dönülür ve kısır bir döngüye girilir.

Doğal afetlerin zararını azaltmaya yönelik çabalar sadece fiziksel değil aynı zamanda toplumsal olmalıdır.

İncinebilirliği azaltmak için toplumların güçlü yönlerini belirleyip onları geliştirmemiz gerekir.

BE PREPARED.

Doğal afetlerin zararını azaltmaya y6nelik 7abalar sadece fiziksel değil aynı zamanda toplumsal olmalıdır. İncinebilirliği azaltmak i7in toplumların g67l6 y6nlerini belirleyip onları geliştirmemiz gerekir.

Afet sonrası kabuslar, geri d6n6şler (flashback) olabilir. 6đrenciler okula başlarken, yetişkinler iş hayatına devam ederken hayatta kalanlar yasla baş edebilirler. Afet sosyolojisi, bu aşamalarda insanların sorunlarıyla baş etmelerine yardım edebilecek bir toplum inşa etmede 6n plana 7ıkar. Sosyal hizmetlere duyulan ihtiya7ı en aza indirmeyi toplumu g67lendirerek elde edebiliriz. Sosyal dışlanmayla m6cadele ederek toplumun aktif bir şekilde rol oynayacağı demokratik bir toplum inşa etmeliyiz. Bunları yapabilmek i7in s6rd6r6lebilir kalkınma merkeze konulmalıdır. K6lt6r ve inan7 merkeze konulmamalıdır ancak k6lt6r ve inancı manevi bir destek verecek şekilde kullanılabilir. Bu sayede afetler daha ger7ek7i bir şekilde ele alınabilir. B6t6n bunlara ek olarak da tarihi olay ve olgulardan ders 7ıkarmak ve 6nlemler almak da sosyolojik bakış a7ısının bir par7asıdır.

BE PREPARED.

İklim Değişikliği

Prof.Dr.Aslı Akay

Raportör: Yağmur Özcoşar

'Hatırladığımız en eski doğum günümüz ile en son kutladığımız gün hava nasıldı, düşünelim. Aradan geçen yıllar bizler için fazla olmasa bile herkes aradaki değişimin farkında.

Tarih boyunca afetler tanrıların öfkesi olarak görüldü.

"Disaster" kelimesinin etimolojisine bakarsak "astro" yani yıldızlardan geliyor.

İklim değişikliğinin tarihimiz boyunca birçok savaşın kazanılması ya da kaybedilmesi üzerinde etkisini görebiliriz. BM tarafından yürütölen bir epidemiyolojik çalışmada, gerçekleşen büyük çapta felaketlerin %90'ının hava durumu ile alakalı olduğu anlaşılmıştır. Buna rağmen hala dünya genelinde 4.5 milyar insanın sağlık hizmetlerine erişimi bulunmamaktadır.

Afetler aslında iklim değişikliğiyle başlayan bir kelebek etkisinin sonucudur ve bu kaos teorisiyle desteklenebilir. BM'nin de katıldığı IPCC çalışması iklim modellemeleri yaparak iklim değişikliği incelenmiş ve bu çalışmaya göre 21.yy sonlarında sıcaklıkta 2-5 °C artış beklenmektedir. 2099 yılında beklenen dünya sıcaklık haritasında dünyanın tamamını kırmızı görebiliriz. Aynı zamanda 21.yy'da global olarak şiddetli yağışlar ve sel felaketleri beklenmektedir.

BE PREPARED.

İngiltere'de Nicolas Stern, yaptığı iklim değişikliği çalışmasıyla Sir unvanına layık görüldü. Stern bu çalışmada İngiltere'nin suların yükselmesiyle sular altında kalma riski altında olduğunu ama alınacak önlemlerle bunun önüne geçmenin mümkün olduğunu belgeliyor.

Doğal afet kavramı son yıllarda tanımın kendisini olumlu göstermesi dolayısıyla tercih edilmiyor.

Her coğrafya için afet riskleri çeşitlilik gösterir. Mesela Türkiye'de aktif volkan yoktur ve volkan patlaması bizim için bir risk değildir.

Terör de bir afet türü olarak kabul edilmiştir.

2020 yılında Human Cost of Disasters adlı bir belge hazırlanmıştır. Bu belgeye göre afetlerin görülme sıklığı, afetlerin verdiği milyar dolarlarla ölçülen ekonomik kayıp, milyonlarla ifade edilen can kayıpları artış göstermiştir. UNISDR 2009, tanımlamasına göre; afetlerde dirençlilik; bir tehlikeye maruz kalmış bir sistemin ya da toplumun, temel yapılarının korunması ve yenilenmesi de dahil olmak üzere, tehlikenin etkilerini zamanında ve etkili bir şekilde soğurma, eski hale dönüş ve iyileşme kabiliyetidir. Prof. Dr. Aslı Akay'ın da içinde bulunduğu bir çalışma grubu önderliğinde, yerel yönetimlere sunulmak üzere bir dirençliliği artırma rehberi hazırlanmıştır.

İklim değişikliğine uyum faaliyetleri devletlerin yürütmesi gereken önemli bir husustur. Kabul edilebilir risk düzeyi, afetlerin oluşturduğu risklerde ulaşılması hedeflenen, minimal risk düzeyidir.

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler afetlerle karşı karşıya geldiğinde farklı derecelerde etkilenir. Örneğin aynı şiddette bir deprem Japonya'da hiçbir ekonomik hasar ya da can kaybı ile sonuçlanmamışken, Şili'de tüm ülkede yıkıcı bir hasar bırakmıştır.

BE PREPARED.

İklim değişikliğinin sebep olduğu afetler, ekonomik kayıplar, geçici işsizlik, gayrisafi milli hasılanın azalması ve borsa çöküşü gibi durumlarla sonuçlanabilir.

İklim değişikliğine uyum çalışmalarını bütün sektörlerle entegre edilmelidir.

Çöllerin yürümesi adından da anlaşılabilir üzere çöl bölgelerinin kolayca yayılım gösterebilmesidir.

İklim mülteciliği, küresel iklim değişikliği sonucunda kuraklık, gıdaya ulaşamama gibi sorunlar nedeniyle insanların yer değiştirmek zorunda kalmasıdır.

Afetlerin yıkıcı sonuçlarına bir örnek olarak Katrina Kasırgası 125 Milyar Dolar ekonomik hasar ve 1833 can kaybı ile sonuçlanmıştır.

İnsani faaliyetler içinde, iklim değişikliğine en çok etkisi bulunan faktör fosil yakıt kullanımıdır. Bunun önüne geçebilecek rüzgar, güneş, dalga, jeotermal enerji gibi yenilenebilir enerji kaynakları mümkündür.

İklim değişikliği tarım sektörüne ürünlerin azalması, değişmesi, gelir kayıpları ve hayvan ölümleri gibi zararlar verir.

Ülkemizin de imzacılar arasında yer aldığı Paris İklim Antlaşması'na göre sıcaklık artışı 2 derecenin altında sınırlı tutulmalıdır.

Çalıştay sonucunda ulaşılan sonuç şudur: Karar analizi çalışmaları, dirençlilik kültürü oluşturulması, politika araştırmaları, iklim değişikliğine uyum faaliyetleri gibi yöntemler iklim değişikliği ile mücadelede öncelikli hedefler olmalıdır.

BE PREPARED.

Pandemide Tıp Etiği

Izzah Elif Zamir Khan

Her Őeyden önce tıp etiğinin bir tanımını yaparak baŐladık. Tıp Etiği dediğimiz disiplin, ister klinisyen olsun, ister araŐtırmacı olsun, bütun hekimlerin buluŐtuđu ortak noktadır. Hekimlik mesleği önümüze gelen hastalara doğru bir tedavi uygulayıp geri göndermekten ibaret değildir, hekimlik, meslek hayatı boyunca kurulan hekim-hasta, hekim-hekim, hekim-kurum, ya da denek-araŐtırmacı iliŐkilerinde karŐımıza çıkan değer sorunlarına çözümler bulabilmek ve insanların haklarını göz ardı etmeden olabildiğince yardımcı olmayı da ister. Tıp Etiğinin 4 temel ilkesinden bahsedildi: KiŐilerin özerkliklerine saygı, yararlılık, zarar vermeme ve adalet ilkeleri kısa kısa anlatıldı. Bu ilkeler daha sonra kısa vaka örnekleri eŐliđinde pekiŐtirildi. Gördüğümüz vakalar arasında oruçlu olarak ölmek isteyip tedaviyi reddeden, korkudan dolayı kanser tedavisini reddeden ve yaşam desteğinin sonlandırılması tartıŐılan hastalar vardı. Bu örneklerle çalıştay katılımcıları tıp etiğinin temellerini daha iyi kavradılar. Daha sonra pandemilerin kısa bir tanımını yaptık. Pandemiler yeni bir hastalığın ortaya çıkıp tüm dünyaya yayıldığı, insanlar arası bulaŐ oranının yüksek olduğu ve hastalık etkenlerinin devamlılık gösterdiği durumlardır. Daha sonra tıp etiğinin pandemi sırasındaki önemi tartıŐıldı. Pandeminin getirdiği bilinmezlik ve panikten dolayı etiğin daha ön plana çıkması ve etik ilkeleri yerine getirmenin daha da zorlaŐtıđı anlatıldı. Bunun ardından da pandemiye bağlı etik ikilemler incelendi. İncelediğimiz durumlar arasında pandemiden dolayı iŐe gitmekte tedirgin hisseden doktorlar, koruyucu ekipman eksikliğinden tedavi vermeyi reddeden klinikler, doktorların izin haklarının sınırlandırılması ve bir hastanede kalan son yoğun bakım yatağının iki kiŐiden hangisine verilmesi gerektiği gibi konular tartıŐıldı.

BE PREPARED.